

ระบบการจัดการอาหารในโรงเรียน

โดย นางจกกลณี วิทยารุ่งเรืองศรี
ผู้จัดการโครงการเด็กไทยแก้มใส

ประธานคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานระบบการจัดการ
อาหารและโภชนาการในสถานศึกษาและชุมชน

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านอาหารและ
โภชนาการสู่คุณภาพชีวิตที่ดี คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

นโยบายและเจตนารมณ์

รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560

มาตรา 54

- รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับ 12 ปีอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สมกับวัย
- ส่งเสริมให้อปท.และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ดำเนินการ
- การจัดให้มีสิ่งจำเป็น เพื่อให้การศึกษา ล่วงไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีอาหารกลางวันระหว่างการศึกษา รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหารกลางวัน ที่จัดบริการแก่เด็กทุกคน

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 11 พค. 2564 จากข้อเสนอผู้ตรวจการแผ่นดิน

หมวด 5 ของรัฐธรรมนูญ

- มอบให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รับข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินไปดำเนินการ “กรณี การบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันเด็ก ตามความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน”
- นโยบาย การบริหารจัดการอาหารกลางวันงบประมาณทันเวลา ค่าเฉลี่ยอาหารกลางวันในโรงเรียนขยายโอกาส
- พัฒนาหลักสูตรเพิ่มคุณวุฒิและบค่าตอบแทนพิเศษแก่ครูโภชนาการที่รับผิดชอบ / อสม. เพื่อเข้าถึงผู้ปกครอง
- การผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีนักโภชนาการชุมชนครบทุกท้องถิ่น / นวช. สาธารณสุข — พยาบาล (อปท. รพ.สต.)
- พัฒนาระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะจาก สว. ศ.เกียรติคุณ นพ.ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์ อดีต กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

โภชนาการ เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างอาหารและสุขภาพ มีความสำคัญในวงจรชีวิตมนุษย์ที่ควรให้ความสนใจตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา เด็กทารก เด็กวัยก่อนเรียน เด็กวัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ

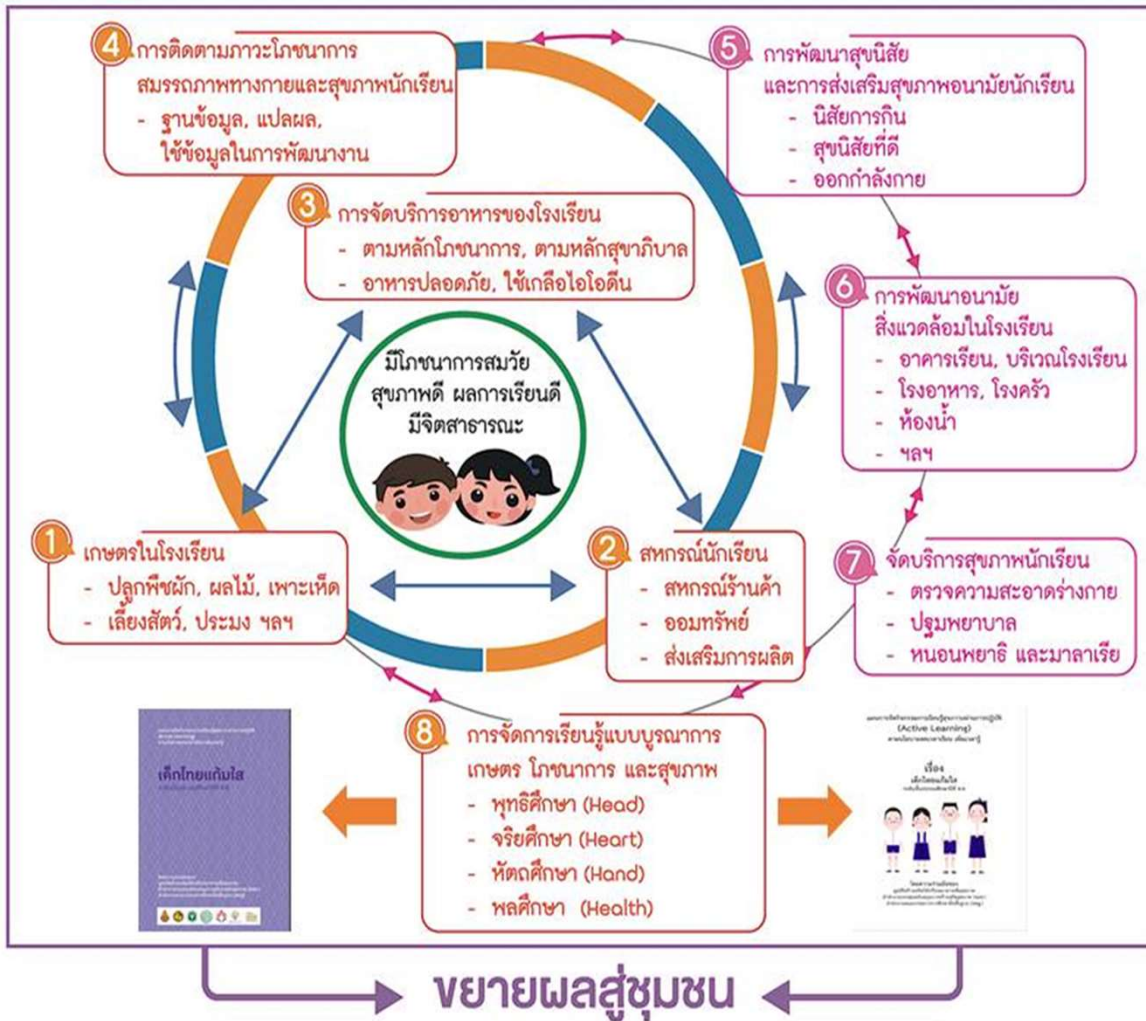
“ควรต้องส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การบริโภคอาหารให้ถูกสุขลักษณะ และการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ เพิ่มภูมิคุ้มกันโรค”

- 1.การจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกัน ภายใต้อินโฟลติกส์ (Big Data) โดยการซิงก์นำหนัก วัดส่วนสูง รู้วันเดือนปีเกิด นำมาคำนวณเด็กอ้วน ผอม หรือเตี้ย และทำให้คุณภาพการจกเก็บข้อมูลมีความสมบูรณ์
- 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข และหน่วยงานระดับประเทศ ใช้ข้อมูลในการจัดสรรงบประมาณค่าอาหาร ควรเสนอบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีความสมบูรณ์
- 3. ปรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล และ อบต. ให้ชัดเจน ควรทำหน้าที่ กำกับ ติดตาม ประเมิน ดูแลโรงเรียน ดูแล ธรรมชาติบาล คุณภาพอาหาร และ นม ให้แก่เด็กในโรงเรียน
- 4. ระดับโรงเรียน ขอเสนอให้มี “ครูโภชนาการ” โดยมีต้นแบบจากญี่ปุ่น ได้หวัน เกาหลีใต้ ทำแล้วประสบความสำเร็จ
- 5. ดึงชุมชนมาเป็นกรมการมีส่วนร่วมบูรณาการเรื่องอาหารกลางวันและนม เป็นเรื่องเดียวกัน ตั้งกองทุนชุมชนช่วยเหลือเด็ก

เด็กไทยแก็มใส

เป้าหมายการพัฒนา 8 องค์ประกอบ

ความเป็นมา

ขยายผลรูปแบบการบริหารจัดการด้านอาหาร
และโภชนาการในโรงเรียนอย่างยั่งยืน โดยยึด
แนวทางการดำเนินงานด้านอาหารและ
โภชนาการของโรงเรียน

ตามโครงการพระราชดำริ ฯ เช่นโรงเรียนส่งเสริม
สุขภาพ โรงเรียนต้นแบบด้านโภชนาการโครงการ
เด็กไทยแก็มใส โครงการนักเรียนไทยสุขภาพดี
โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนอ่อนหวาน และ
โรงเรียนสุขบัญญัติ เป็นต้น

กรอบการพัฒนาการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการในโรงเรียน
 เป้าประสงค์ : เด็กวัยเรียนมีภาวะโภชนาการดี มีสุขภาพแข็งแรง

ผลผลิต : เด็กวัยเรียนได้รับอาหารในโรงเรียนอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

ประชาชน

สนับสนุนการมีส่วนร่วมของนักเรียน /ผู้ปกครอง/ครู/ผู้ประกอบการใน
 การจัดการอาหารกลางวัน (ศธ)

สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักเรียน /ผู้ปกครอง/ครู/ผู้ประกอบการ
 (ศธ/สธ)

เครือข่าย

ผลักดันให้มี
 นักโภชนาการท้องถิ่น/นักโภชนาการใน
 โรงเรียน (มท/ศธ)

ขับเคลื่อนโครงการเกษตรเพื่อโครงการอาหาร
 กลางวัน /เกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ (กษ)

ส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตาม
 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (มท)

สร้างสภาพแวดล้อม
 ที่เอื้อต่อการจัดการอาหารทั้งในและนอก
 โรงเรียน(มท/ศธ/สธ)

กระบวนการ

ขับเคลื่อนทางกฎหมาย
 ระเบียบ (ศธ)

พัฒนากระบวนการจัดการอาหารในโรงเรียน (ศธ/สธ)

พัฒนาศักยภาพบุคลากร (ศธ/สธ)

พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ
 การเฝ้าระวังภาวะโภชนาการ(ศธ/สธ)

พัฒนาระบบการกำกับติดตามประเมินผลเชื่อมโยงทุกระดับ (ศธ/มท/สธ)

องค์กร

ภาครัฐ เอกชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บูรณาการความร่วมมือกัน ทำงานเป็นทีมอย่างเข้มแข็ง
 (ศธ/มท/สธ/กษ/ตศ/สถาบันการศึกษา/สมาคมวิชาชีพ ฯลฯ)

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเชื่อมโยง
ด้านอาหารและโภชนาการสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

คณะกรรมการพัฒนาระบบ
อาหารและโภชนาการในโรงเรียน

คู่มือมาตรฐาน
ระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา
สำหรับสถานศึกษานำร่อง

กฎหมาย

ระเบียบ/
แนวทางปฏิบัติ

คณะทำงานที่ 1 พัฒนามาตรฐานระบบการจัดการอาหาร
และโภชนาการในสถานศึกษา

ปี 2564

เชื่อมโยงชุมชน

คณะทำงานที่ 2 พัฒนาคน

- นักโภชนาการ
- นักวิชาการ / นักการศึกษาเขต
- ครู / เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/จนท.อปท.
- อสม. / แกนนำชุมชน / องค์กรอิสระ

ขยายผล
ปี 66-70

Policy
Advocacy

คณะทำงานที่ 3 พัฒนาระบบการติดตามและ
ประเมินผลอาหารและโภชนาการเด็กวัยเรียน

M & E

สรุป Model
การนำร่องปฏิบัติในพื้นที่ 160 รร.
32 จังหวัด (2565-66)

ประเมินทั้งระบบมาตรฐาน กลไก และ ผลลัพธ์

โดย คณะทำงานพัฒนาระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา
กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการ
ภายใต้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านอาหารและโภชนาการของศูนย์บูรณาการ
วิจัยและส่งเสริมการศึกษานานาชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ศบว.)
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โครงสร้างและกลไกขับเคลื่อนงาน

คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

Food Security

คณะกรรมการขับเคลื่อนด้านความมั่นคงอาหารตลอดห่วงโซ่

Food Safety

คณะกรรมการขับเคลื่อนด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร

Food Literacy

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความเชื่อมโยงด้านอาหารและโภชนาการสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

Food Management

คณะกรรมการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการ

เป้าประสงค์

พัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยด้านอาหารของโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีประสิทธิภาพภายใต้มาตรฐานเดียวกันครอบคลุมทั้งประเทศ ลดปัญหาสุขภาพด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อาหารเป็นพิษ สารเคมีอันตรายและยาปฏิชีวนะตกค้าง ความไม่ปลอดภัยของวัตถุดิบ จัดทำข้อเสนอแนะ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เป็นอุปสรรค

แผนปฏิบัติการด้านโภชนาการระดับชาติ 5 ปี พ.ศ.2562 - 2566

คณะอนุกรรมการพัฒนาการบริหารจัดการด้านอาหารและโภชนาการในสถานศึกษาและชุมชน

แต่งตั้งคณะทำงาน 6 พฤษภาคม 2564

คณะทำงานมาตรฐานระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา

คณะทำงานพัฒนากำลังคนด้านอาหารและโภชนาการเพื่อเด็กและชุมชน

คณะทำงานพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลอาหารและโภชนาการของเด็กวัยเรียน

ประธาน : ประธานมูลนิธิสร้างเสริมวิถีบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ

- มาตรฐานระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในโรงเรียน
- รับรองมาตรฐานฯ
- ประสาน/ผลักดัน/ขยายผล

ประธาน : ผู้อำนวยการสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

หลักสูตรการจัดการอาหารและโภชนาการ

ระบบประเมินหลักสูตรและผู้เข้าอบรม

แผนความก้าวหน้าในสายอาชีพ

ขับเคลื่อนโดยพื้นที่

ประธาน : ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สพฐ. กระทรวงศึกษาธิการ

- ติดตาม เสริมพลัง
- ประเมิน ให้คำแนะนำ
- ข้อมูลออนไลน์

คู่มือมาตรฐาน

ระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา
สำหรับสถานศึกษานำร่อง

โดย คณะทำงานพัฒนามาตรฐานระบบการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษา
คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการบริการจัดการด้านอาหารและโภชนาการโรงเรียน
ภายใต้ คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อสร้างความยั่งยืนด้านอาหารและการส่งผ่านภาพวิถีที่ดี
ตั้งตั้งขึ้นบนพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พุทธศักราช 2551
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)

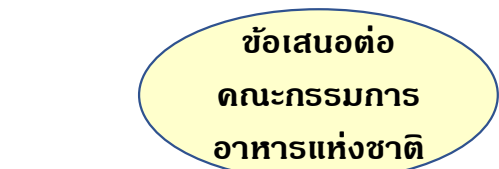

วัตถุประสงค์ - สิ่งที่คาดหวัง

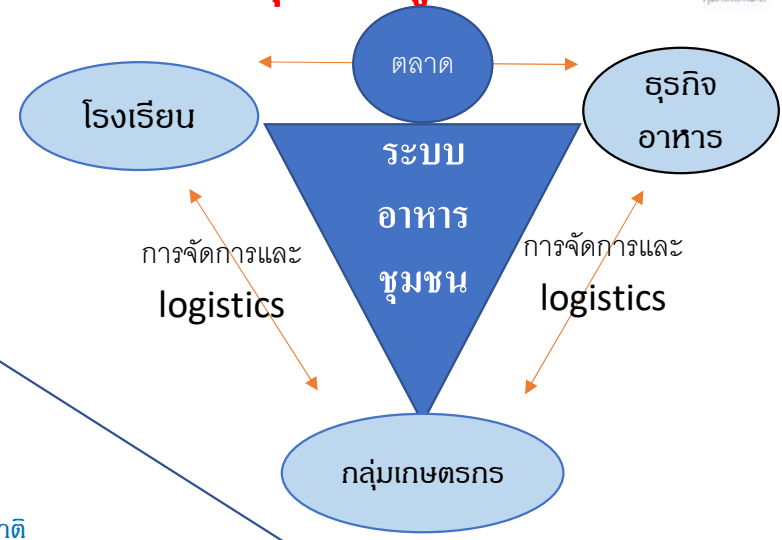
- 1) ยกระดับคุณภาพการจัดการอาหารและโภชนาการในสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานกลาง โดยชุมชนมีส่วนร่วม
- 2) เกิดความมั่นคงด้านสุขภาพ อาหาร โภชนาการ แก่เด็กและเยาวชนได้บริโภคอาหาร ที่มีคุณภาพ ปลอดภัย เพียงพอ มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสมกับวัย
- 3) สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคที่ถูกต้อง
- 4) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning มีกิจกรรม Learning by Doing สร้างการเรียนรู้พัฒนาสู่อาชีพ
- 5) มีเครื่องมือ และ ระบบการเสริมพลัง ติดตาม ประเมินผลแก่สถานศึกษาให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน
- 6) มีข้อมูลที่สะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของสถานศึกษา และ การส่งเสริมดูแลจากหน่วยงานต้นสังกัดในพื้นที่

ยกระดับมาตรฐานการจัดการคุณภาพและความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่...เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

คณะทำงานฯ นำข้อมูลและผลการทดลองจากการวิจัยมาจัดทำประชาพิจารณ์ในจังหวัด นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงนโยบาย ระเบียบ ข้อกฎหมาย การกระจายอำนาจ การบูรณาการการทำงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการระบบอาหาร และสรุปผล ส่งให้มูลนิธิฯ เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ

มูลนิธิเสริมสร้างวิถีบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ (มอส.)
รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง ติดตามสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ และนำข้อมูลที่มาจากการทำประชาพิจารณ์ในจังหวัด มาสรุปภาพรวมจัดทำข้อเสนอต่อคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ และจัดทำสื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ

คณะทำงานขับเคลื่อนระบบอาหารจังหวัด

มหาวิทยาลัยในพื้นที่ เป็นพี่เลี้ยงคณะนักวิจัยชุมชน ศึกษาข้อมูล การจัดการคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร รวมทั้งวัฒนธรรมอาหารชุมชน ตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหารในระดับตำบล สอดคล้องกับมาตรฐานกลางของประเทศ โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดร่วมกัน ที่ดำเนินถึงสุขภาพและเศรษฐกิจ แล้วนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ร่วมกับคณะทำงานขับเคลื่อนระบบอาหารจังหวัด ทั้งด้านโครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ **ลดภารกิจที่อาจมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน**ที่เกี่ยวข้อง

คณะนักวิจัยชุมชนระดับตำบล อำเภอ

สถาบันการศึกษา
หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหารในจังหวัด

- ❖ ตำบลลำปางรอง จ.บุรีรัมย์
- ❖ เมืองน่าน
- ❖ จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยงานท้องถิ่น ภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหารในระดับตำบล-อำเภอ

แนวคิดการออกแบบโครงการเพื่อสร้าง Model

Issue Base	Area Base	Activity Base
<ul style="list-style-type: none"> • ความมั่นคงทางอาหาร • ความปลอดภัยของอาหาร • มาตรฐานของอาหารและโภชนาการ 	<p>จัดตามระบบแบ่งการปกครอง สถานศึกษาในเขตเมือง (เทศบาลเมือง)</p>	<p>การวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา จัดหลักสูตรอบรมระยะสั้น คัดเลือกสถานศึกษาที่สนใจ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ระบบการผลิตอาหาร • ระบบการกระจายอาหาร • ระบบการบริโภคอาหาร 	<p>สถานศึกษาในเขตกึ่งเมือง (เทศบาลตำบล)</p>	<p>ออกแบบกลไกการขับเคลื่อน แบบมีส่วนร่วม “เปลี่ยนโซ่คุณค่าเป็นค่านิยมร่วม”</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ระบบการจัดการทรัพยากร การเกษตรและภูมิปัญญาอาหาร • ระบบการจัดการของเสียอาหาร 	<p>สถานศึกษาในเขตชนบท (อบต.)</p>	<p>หา actors เข้าสู่ระบบอาหารชุมชน ภายในส่วนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ</p>

THANK YOU

